

Кафедра української мови

**ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ
МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 1

Рівне-Острого-Оломоуць – 2011

УДК
ББК
Р

Лінгвістичні студії молодих дослідників : Збірник наукових праць. – Рівне-Остроголомоуць : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2011. – 176 с.

УДК 811.161.2'373:821.161.2.09

Басараба Іванна*(Науковий керівник – Вокальчук Г. М., доктор філологічних наук, професор)***СЛОВЕСНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ ЛІНИ КОСТЕНКО**

У статті проаналізовано авторські лексичні новотвори Ліни Костенко, визначено їхні специфічні ознаки та функціональне призначення.

Ключові слова: авторський лексичний новотвір, індивідуальна словотворчість, Ліна Костенко.

В статье проанализированы авторские лексические новообразования Лины Костенко, определены их специфические признаки и функциональное назначение.

Ключевые слова: авторское лексическое новообразование, индивидуальное словотворчество, Лина Костенко.

The article is devoted to analysis of author lexical new-formations by Lina Kostenko, their specific features and functionality is defined.

Key words: author lexical new-formation, individual word-creation, Lina Kostenko.

В історії українського мовознавства не було такого періоду, коли увага дослідників не приділялася вивченню індивідуального стилю письменників. Упродовж кінця ХХ – початку ХХІ ст. індивідуально-авторська словотворчість стала об'єктом лінгвістичних студій багатьох мовознавців (В. Русанівського, В. Карпової, І. Білодіда, Н. Сологуб, В. Шадури, В. Герман, Г. Вокальчук, І. Олійник, Н. Дужик, Ж. Колоїз, Н. Гаврилюк, Н. Адах тощо). Значний інтерес у дослідників викликає мовотворчість Ліни Костенко (цій проблематиці присвячені праці С. Єрмоленко, В. Калашника, Л. Савченко, С. Богдан, Н. Мех, Г. Вокальчук, Л. Голоюх, Л. Кравець, А. Матчук, С. Чемеркіна та ін.).

Мовотворчість Ліни Костенко, на думку С. Я. Єрмоленко, “становить мірило розвитку літературної мови другої половини ХХ століття в її поетичному жанровому різновиді: ця мова виявилася своєю для читачів різних вікових та соціальних груп і уособлює своєрідний смисл, естетичний ідеал літературної мови як стрижневого компонента національної культури” [3, с. 7].

Поетеса збагатила український лексикон багатьма оригінальними номінативними одиницями. Загалом авторські лексичні інновації Ліни Костенко є важливою ознакою її ідіостилу. У взаємодії з усіма елементами тексту ці номінації демонструють свій невичерпний семантико-експресивний потенціал.

Специфічними ознаками словесних експериментів Ліни Костенко, як відзначають дослідники [1, с. 30–36], є такі:

1. Апробація словотворчого й семантичного потенціалу префіксів, що виявлялася у створенні:

а) рідкісних інновацій зі здвоєними префіксами, які виконують функцію інтенсифікаторів експресивності при одночасній частковій нейтралізації значення, вираженого твірною основою: *розперетричі, безнемірний, безнемірність*;

б) одноструктурних новотворів: іменників – *праворота, прадрево, прापес, прамісто, пралють, прапам'ять*; прикметників – *пралютий, праперший*. Частотними виявилися префікси **без-** – *безнебий, безшабельний, бездеревний*; **не-** – *непоет, несприяння, неоднозгідний, непродоцимий*; **од-** – *одкрилатіти, одкам'янити, одіснувати, оддзленілий*; **роз-** – *розголосний, розджохатися, розхряпнем*; **анти-** (*Не знав, не знав звіддар гостротородий, / що в антисвіті є антизірки, / що у народах є антинароди, що у століттях є антивіки*);

2. Повторне використання окремих компонентів (мотивувальних слів, кореневих морфем) у процесі створення оригінальних найменувань денотатів: *кінь-мислитель, мислитель-чорногуз; комарівна* тощо.

3. Більшість новотворів має виразне стилістичне забарвлення (досягається внаслідок маркованості мотивувальних слів) – розмовне: *дурнолобець, дурноп'ян, доглупати*; книжне – *благофортунний, домодержавець, етрускоїдний*.

4. Зрідка для найменування суто українських реалій використовуються іншомовні дериваційні засоби, через що з'являються несподівані для української мовної свідомості інновації: *От ми такі і є в очах Європи – // Козакко, чернь, поспільство для ярма...* (пор. з узуальними лексичними запозиченнями

бароко, рококо).

Інновації Ліни Костенко є довершеними художніми утвореннями, які в певному тексті мають певне функціональне призначення. Активне використання поетами оказіональних номінацій свідчить про відкритість лексичної системи української мови, про її динаміку і прогрес. Неологи наголошують на таких основних функціях авторських лексичних новотворів: експресивній, стилістичній, текстотвірній, номінативній.

Номінативна функція властива інноваціям, створення яких викликане потребою назвати предмет, дію чи стан, для яких не знайшлося відповідника в узуальному лексиконі: *Ні пройти, ані проїхати – / сіра віхола, як віхоть. / Ні вікна, ані зорі, – / комарюють комарі.*

Щодо експресивної функції, то поетеса активно використовує в процесі творення інновацій зменшувально-пестливі суфікси, які допомагають передати найрізноманітніші емоції, почуття, як-от: *Зметнеться вгору білочка-біженка, / сипнеться снігом, як вишневий сад; Був ще один синочок, / мизинчикок, мазунчик.*

Нерідко новостворені слова організують текст, виступаючи смисловим центром висловлювання: *І розджохався хан, / усе причіпеньки шукав;*

Індивідуально-авторська словотворчість, отже, сприяє розвитку мови, збагачує її лексичний склад (чимало авторських інновацій із часом набувають статусу узуальних слів), розкриває невичерпні деривативні можливості мови. Збагачення рідної мови вимагає від письменників великого таланту, мистецьких здібностей, тонкого чуття слова, обдарування експериментатора і неабиякого знавця мовних скарбів. Ліна Костенко гармонійно поєднує в собі всі ці риси. Її внесок у розбудову лексикону сучасної української поезії є незаперечним, про що свідчать зокрема результати її словесних експериментів.

Література:

1. Вокальчук Г. М. Неологічні експерименти Ліни Костенко на тлі словотворчості шістдесятників / Г. М. Вокальчук // Культура слова. – Вип. 73. – К., 2010. – С. 30-36.
2. Вокальчук Г. М. Семантичні особливості авторських лексичних новотворів поетів Рівненщини / Г. М. Вокальчук, В. В. Максимчук // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії: [збірник наукових праць Рівненського гуманітарного університету]. – Рівне: РДГУ, 2008. – Вип. 16. – С. 46-50.
3. Єрмоленко С. Висока естетика поетичного слова Ліни Костенко / С. Єрмоленко // Культура слова. – Вип. 73. – К., 2010. – С. 6-16.
4. Цапук І. В. Семантична специфіка оказіональних номінацій у поезії Ліни Костенко / І. В. Цапук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”. – Вип. 10. – 2008. – С. 158-165.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

ДИНАМІКА ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНШИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Васильчик Ольга

СТРУКТУРА Й СИНТАКСИЧНІ ФУНКЦІЇ ПОРІВНЯНЬ –
ПРЕДИКАТИВНИХ КОМПОНЕНТІВ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ
(НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ УЛАСА САМЧУКА) 4

Жолобчук Анна

ЛОГІКО-ГРАМАТИЧНІ АСПЕКТИ КАТЕГОРІЇ ПРИЧИНИ
У СКЛАДНОСУРЯДНОМУ РЕЧЕННІ
(НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ О.КОБИЛЯНСЬКОЇ) 7

Жолобчук Анна, Остапюк Наталія

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ
НАЗВ ЯВИЩ ПРИРОДИ У СЛОВНИКУ ПОЕТІВ ХХ СТОЛІТТЯ 12

Ковтонюк Людмила

СЕМАНТИКА ДВОВАЛЕНТНИХ ДІЄСЛІВ РУХУ
В ДРАМІ «СОЛОДКА ДАРУСЯ» МАРІЇ МАТІОС 16

Козачук Ольга

ЛЕКСИЧНО НЕ ВИРАЖЕНІ СУБ'ЄКТНІ СИНТАКСЕМИ 19

Ланова Тетяна

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛІЗОВАНИХ
ГРАМАТИЧНИХ ФОРМ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ) 21

Новосад Ірина

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛІПТИЧНИХ РЕЧЕНЬ
У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ 28

РОЗДІЛ II.

ЛЕКСИКА І ОНОМАСТИКА В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНШИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Андишула Юлія

МЕТАФОРА-ІМЕННИК У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО 32

Вернюк Назар

ЕПІТЕТИ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ 34

Легкобит Дарина

СТРУКТУРА ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНИХ АНТРОПОНІМІВ
У ТВОРАХ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО 36

Макарець Юлія

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРИФРАЗОВОЇ НОМІНАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ ПОЧАТКУ ХХІ СТ. 38

- Моисеева Анастасия**
 ПРЕЦЕДЕНТНЫЕ ФЕНОМЕНЫ
 В ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ СМИ 41
- Онищук Олена**
 ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ТОПОНІМІЧНІ ПАРАЛЕЛІ 44
- Соколова Тамара**
 ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ
 ФРАНЦУЗСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ 47
- Стецюк Олена**
 СИНОНІМІЧНИЙ РЯД ТА ЙОГО СТРУКТУРА
 В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА 50
- Струганець Юрій**
 ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕМАТИЧНОЇ ГРУПИ ЛЕКСИКИ "НАЗВИ ГРАВЦІВ
 ФУТБОЛЬНИХ КОМАНД" В УКРАЇНСЬКОМУ СПОРТИВНОМУ ДИСКУРСІ 53
- Усач Наталія**
 ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНТЕКСТУАЛЬНИХ СИНОНІМІВ
 У ТВОРЧОСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ 55

РОЗДІЛ III.

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКА НЕОЛОГІЯ ТА НЕОГРАФІЯ

- Басараба Іванна**
 СЛОВЕСНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ ЛІНИ КОСТЕНКО 58
- Вдович Тетяна**
 ФОЛЬКЛОРНА ОСНОВА ОКАЗІОНАЛЬНИХ ФЛОРОЛЕКСЕМ
 У ПОЕЗІЇ ХХ – ХХІ СТОЛІТТЯ 60
- Галабурда Ірина, Одарієва Ірина**
 АВТОРСЬКІ ЛЕКСИЧНІ НОВОТВОРИ
 НА ПОЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ РОСЛИННОГО СВІТУ 64
- Денищук Ірина**
 СЕМАНТИКА АВТОРСЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ НОВОТВОРІВ
 У ПОЕЗІЇ ПАВЛА САВЧЕНКА 67
- Ірина Іжелюк, Ганна Килюшик, Ілона Козак**
 АВТОРСЬКІ НАЗВИ ЕЛЕМЕНТІВ ЛАНДШАФТУ
 В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ 71
- Кирилюк Ольга**
 ОСОБЛИВОСТІ ЕВОЛЮЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКОЇ НОМІНАЦІЇ
 В ПОЕЗІЇ ПАВЛА ТИЧІНИ 73
- Коритнюк Надія**
 СКЛАДНІ ПРИКМЕТНИКОВІ НОВОТВОРИ В ПОЕЗІЇ АНДРІЯ МАЛИШКА 77
- Кравченко Катерина**
 СЕМАНТИКА АВТОРСЬКИХ НАЗВ ЕМОЦІЙ
 В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ 79
- Кривко Любов**
 ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ НОВОТВОРІВ
 АРКАДІЯ КАЗКИ ТА ПАВЛА ТИЧІНИ (КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ) 82

- Криворучко Антоніна, Хороша Наталія**
ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ КОСМОНІМИ
В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ 86
- Максимчук Віталій**
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКИХ НОВОТВОРІВ
ІЗ ЗАПОЗИЧЕНИМИ АФІКСОЇДАМИ 88
- Поліщук Оксана**
ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ ПРИКМЕТНИКИ З НУМЕРАТИВНИМ
КОМПОНЕНТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ 92
- Рожко Іванна, Рожко Оксана**
АВТОРСЬКІ НОМІНАЦІЇ ОСІБ У ТВОРЧОСТІ ПОЕТІВ-ДИСИДЕНТІВ 94
- Тимочко Ольга**
СТАТИСТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВОТВОРЧОСТІ
ПОЕТІВ-ДИСИДЕНТІВ 60 – 70-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ 97
- Шнайдрок Людмила**
СЛОВНИК АВТОРСЬКИХ НОМІНАЦІЙ ПТАХІВ
В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ 102

РОЗДІЛ IV.

ЛІНГВОДИДАКТИКА І ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ МОВИ

- Віхтюк Марина**
ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ТЕЛЕКАНАЛУ СТБ 106
- Ігнатюк Наталія**
ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ФІЛОЛОГА
ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА
(НА МАТЕРІАЛІ КОНФЕСІЙНОГО СТИЛЮ) 109
- Корнелюк Юлія**
СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 112
- Тишко Наталія**
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОЇ
ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ФІЛОЛОГА (НА МАТЕРІАЛІ ПРЕСИ) 115

РОЗДІЛ V.

КОМПАРАТИВІСТИКА

- Архангельська Тетяна**
СИМЕТРИЧНЕ Й АСИМЕТРИЧНЕ
В НОМІНАТИВНІЙ ПІДСИСТЕМІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ 119
- Гаврилюк Катерина**
ПРОБЛЕМИ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ НАЦІОНАЛЬНО МАРКОВАНИХ
ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ 122
- Călăraș Angela**
COLOUR IDIOMS AND THEIR SEMANTIC PECULIARITIES
IN ENGLISH AND ROMANIAN 125

Тихонова ОксанаОЗНАКИ ТА ЕТАПИ АДАПТАЦІЇ АБРЕВІАТУР-АНГЛІЗМІВ
У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКІЙ І КИТАЙСЬКІЙ МОВІ ЗМІ 128**РОЗДІЛ VI.****ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА****Виходилова Зденька**ПЕРЕВОДЧЕСКИЙ СЕМИНАР
НА КАФЕДРЕ СЛАВИСТИКИ ОЛОМОУЦЬКОГО УНИВЕРСИТЕТА 134**Гладикова Мартина**РАССКАЗ Р. ГЕРАСИМОВОЙ «РЕКА ЖИЗНИ»
ДЛЯ ЧЕШСКОГО ЧИТАТЕЛЯ 135**Зилварова Никола**

АШОТ БЕГЛАРЯН – «ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ» 138

Котаскова МартинаПЕРЕВОД НА ЧЕШСКИЙ ЯЗЫК ФРАГМЕНТА РАССКАЗА ДИНЫ РУБИНОЙ
«ДВОЙНАЯ ФАМИЛИЯ» 140**Лизлова Елишка**РАССКАЗ М. АЛФЕРОВОЙ «ПОГЛОЩЕНИЕ»
ДЛЯ ЧЕШСКОГО ЧИТАТЕЛЯ 144**Мерзова Радана**LIDOVÁ PÍSEŇ JAKO PROSTŘEDEK PRVNÍHO KONTAKTU MEZI SLOVANSKÝMI
SVĚTY (ČESKO-UKRAJINSKÉ VZTAHY) 149**Мразкова Гана**ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ НА НОВИЙ СЛОВНИКОВИЙ СКЛАД
В УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ЧАСОПИСАХ 154**Тардонова Михаела**ПЕРЕВОД НА ЧЕШСКИЙ ЯЗЫК РАССКАЗА Е. АНТОНОВА
«МИЛАЯ, Я ГОТОВ....» 157**Хокрова Ярмила**

РАССКАЗ ЗАХАРА ПРИЛЕПИНА «СЕРЖАНТ» 160

Олійник АнастасіяПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ УСНОГО СИНХРОННОГО
ТА ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДІВ .....163**РОЗДІЛ VII.****ФОЛЬКЛОР У ПАРАДИГМІ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ НАУКИ****Терновий Ярослав**СИМВОЛІЗМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ
(НА МАТЕРІАЛІ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ ПОДІЛЬСЬКОГО КРАЮ) 167

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 170